

Strategi för det internationella litteratursamarbetets utformning och synlighet

Inledning

Kulturrådet har sedan 2008 medel för bidragsgivning och informationsverksamhet mm som syftar till att främja internationell spridning av svensk litteratur och svensk dramatik av hög kvalitet samt att främja internationella utbyten på dessa områden. Minst 7 mkr ska användas för verksamheten. Minst en miljon fördelas av Sveriges författarfond. Styrande för bidragsgivningen är förordningen (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet. Medel finns inom ramen för anslag 28:9 ap. 1, *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter*.

Enligt regleringsbrev ska Kulturrådet senast den 15 augusti 2008 redovisa en ”långsiktig strategi för det internationella litteratursamarbetets utformning och synlighet”.

Strategin har fastställts i samråd med Sveriges författarfond. Under arbetet har synpunkter inhämtats från Sveriges Författarförbund inklusive dess översättarsektion, Svenska Förläggareföreningen, Nordiska föreningen för mindre förlag (NOFF), Svensk Teaterunion, Sveriges Dramatikerförbund, Södertörns högskola, Litterär gestaltning i Göteborg, Svenska PEN, Swedish - English Literary Translators' Association (SELTA), samt enskilda förläggare, förlagsagenter, författare och översättare i Sverige och i utlandet.

Sammanfattning

Kulturrådet strävar efter en samlad internationell litteraturverksamhet med kulturpolitiskt perspektiv. Kulturrådet och författarfonden ska för svenska och utländska aktörer utgöra det forum för internationellt litteratursamarbete som initierar, stöder och synliggör svensk litteratur i utlandet. Kulturrådet ska också vara den svenska myndighet som samlar och förmedlar information och nyheter om den svenska litterära världen.

Genom internationella och interkulturella influenser ska också den svenska litterära offentligheten berikas och den språkliga och kulturella mångfalden öka.

Kulturrådet skapa och stödja nätverk för exilförfattare i Sverige och verka för att yttrandefriheten stärks.

Kulturrådet har ansökt om att få ansvar för EU:s nyinrättade litteraturpris som ska delas ut första gången 2009. Kulturrådets projektförslag är nätverksbyggande och syftar till mobilitet och främjande av översättningar av yngre författarskap i EU:s medlems- och ansökarländer.

Vidare har Kulturrådet för avsikt att utöka verksamheten geografiskt och genom samlade insatser i flera länder bedriva litterära projekt i ODA-länder, där målen för Sveriges kulturpolitiska, demokratifrämjande och fattigdomsbekämpande verksamhet sammanfaller.

Verksamheten ska ha tydliga mål och riktlinjer och vara dels egeninitierad, dels efterfrågestyrd. Bidragsgivningen ska präglas av lyhördhet för kulturlivets egna initiativ och kombineras med särskilda geografiska och tematiska satsningar.

Det internationella litteratursamarbetet ska vara tydligt profilerat och samordnat med Kulturrådets övriga nationella och internationella verksamhet.

Kulturrådet bedömer att kostnaden för verksamheten med den ambitionsnivå som presenteras i strategin är 9 mkr för bidragsgivningen och 5 mkr för administration och egeninitierad verksamhet, inklusive personella resurser.

Ett bifall av den ansökan Kulturrådet inlämnat till EU-kommissionen för uppdraget att administrera EU:s nyinrättade litteraturpris, skulle kunna innebära ett tillskott för verksamheten med upp till 2,8 mkr, under förutsättning att Kulturrådet står för en egen insats om ca 1,8 mkr.

För de särskilt resurskrävande insatser som föreslås för att Kulturrådet ska kunna bedriva en sammanhållen litteraturverksamhet, som även tar sikte på biståndsmålen, krävs ytterligare 2 mkr.

Strategin innehåller vissa förslag som kräver förändringar av nu gällande regelverk.

Kulturrådet

Kulturrådets övergripande mål är att verka för utveckling och förnyelse i kulturlivet och att genom strategisk bidragsgivning bidra till ett omfattande och varierat kulturutbud av hög kvalitet och med god tillgänglighet.

Med bidragsgivning och annan verksamhet främjar Kulturrådet produktion, distribution och förmedling av litteratur och dramatik, nationellt och internationellt.

Kulturrådet har ansvar för internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete inom hela kulturområdet. Genom främst omvärldsbevakning, samordning och bidragsgivning medverkar Kulturrådet till att konstutövare verksamma i Sverige ges ökade möjligheter att ta plats på den internationella arenan och delta i internationella sammanhang i Sverige och ute i världen. Målet är också att influenser från andra länder och kulturer ska öka i svenskt kulturliv, så att internationaliseringen kommer en bred publik tillgodo. Mångfald och interkulturell dialog ska berika svenskt kulturliv och komma professionella aktörer och kulturkonsumenter till del.

Kulturrådets uppgift är också att samordna information om internationellt samarbete och andra aktörers verksamhet och villkor för bidragsgivning. I detta arbete samverkar Kulturrådet med andra myndigheter, organisationer och aktörer kring särskilda internationella/interkulturella insatser.

Sveriges författarfond

Sveriges författarfond fördelar den statliga biblioteksersättningen. Denna kulturpolitiskt motiverade och utformade ersättning fördelas dels i form av statistiskt beräknade ersättningar, dels i form av olika typer av bidrag och stipendier till enskilda författare, översättare till och från svenska och bokillustratörer. Utöver biblioteksersättningen fördelar författarfonden också statliga inkomstgarantier, stipendier och bidrag till enskilda författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker; därtill statsbidrag till teatrar för beställning av nyskriven svensk dramatik.

Genom Sveriges författarfond förverkligas statens konstnärspolitiska ambition att förbättra villkoren och öka möjligheten för kvalificerade författare, översättare, tecknare och fotografer att vara litterärt yrkesverksamma.

Författarfonden har sedan tidigare en viss begränsad bidragsgivning för resor och internationella utbyten. Genom de nya medel som nu anslagits inom ramen för det internationella litteratursamarbetet fr.o.m. år 2008 har det internationella inslaget i författarfondens verksamhet stärkts.

Strategi, uppdrag och mål

Genom att ge Kulturrådet och Sveriges författarfond uppdraget att ansvara för det internationella litteratursamarbetet, har regeringen markerat att det kulturpolitiska perspektivet ska vara styrande för verksamheten. Det kan givetvis även tjäna andra syften: stärka demokrati och mänskliga rättigheter, minska fattigdom samt främja och stärka omvärldens bild av Sverige.

Verksamheten ska främja internationell spridning av svensk litteratur och dramatik utomlands. I såväl den förordning som styr bidragsgivningen som i regleringsbrevet betonas också det internationella utbytet och samarbetet.

Genom internationella och interkulturella influenser ska också den svenska litterära offentligheten berikas och den språkliga och kulturella mångfalden öka.

Att Kulturrådets verksamhet kompletteras med författarfondens bidrag till enskilda författare, översättare m.fl. innebär att det internationella litteratursamarbetet ges en konstnärspolitisk och inomlitterär dimension. De litterära upphovsmännens och översättarnas internationella närvaro ökar inte bara spridningen av svensk litteratur i kvantitativa termer – den förstärker och breddar de internationella influenserna så att litteraturen i sig växer och utvecklas.

Utifrån målen för verksamheten ska Kulturrådet – i samarbete med Sveriges författarfond – utgöra ett nationellt forum för information och bidrag för verksamhet som rör internationellt litteratursamarbete: litteraturstöd, översättningsstöd, litterära evenemang och projekt samt stipendier och bidrag till de litterära upphovsmännen och översättarna.

Genom samordning av den egna verksamheten och samarbete med andra aktörer ska den svenska litteraturen i utlandet stärkas. Verksamheten ska främja återväxten av kvalificerade översättare från svenska samt öka kunskap och kännedom hos utländska förläggare och andra aktörer om svensk litteratur.

Kulturrådet ska samtidigt sträva efter att berika den svenska litteraturen och den interkulturella dialogen genom att underlätta för svenska förläggare och andra aktörer att introducera och presentera litteratur i Sverige.

Verksamheten ska bedrivas i dialog med svenska bransch- och intresseorganisationer. Den ska präglas av både långsiktighet och förnyelse. Långsiktighet uppnås bl.a. genom att särskilda satsningar planeras i dialog med svenska och internationella aktörer och genom tydlig information om pågående projekt. Samtidigt ska både bidragsverksamheten och samarbetsformerna kontinuerligt utvecklas och omprövas så att nya aktörer kan involveras i det internationella litteratursamarbetet.

Det internationella litteratursamarbetets kärnverksamhet

Det internationella litteratursamarbetet består huvudsakligen av fyra moment: information, översättningsstöd, stöd till översättare och litterära evenemang. De olika momenten samverkar och förutsätter varandra.

Information och synlighet

Kulturrådet ska informera på svenska, engelska och andra relevanta språk om såväl den egna som andra organisationers verksamhet och bidragsmöjligheter. Mål och riktlinjer för bidragshantering och egeninitierad

verksamhet ska vara tydliga för svenska och utländska aktörer. För att ge verksamheten en ökad synlighet är det nödvändigt att utveckla rådets hemsida.

Kulturrådet ska också på webbsida publicera nyheter om svensk litteratur på engelska. Inför internationella bokmässor ska trycksaker om nyutkommen svensk litteratur produceras som ett komplement till de svenska förlagens information och som del av den ökade kännedom om svensk litteratur i utlandet som Kulturrådet eftersträvar. Särskild information inom utvalda ämnesområden ska produceras på relevanta språk i samband med egeninitierade satsningar i utlandet. Så framställdes t ex två skrifter på japanska till den internationella bokmässan i Tokyo juli 2008.

Kulturrådet ska medverka på internationella bokmässor för att dels i samarbete med förlagen informera om svensk litteratur, dels marknadsföra Kulturrådet och författarfonden som det svenska forum som introducerar, initierar och stöder svensk litteratur och internationellt litteratursamarbete. Kulturrådet ska också aktivt delta i seminarieverksamhet i samband med bokmässor och andra litterära evenemang.

I Kulturrådets uppdrag att öka den svenska litteraturens synlighet utlandet ingår spridning av svensk dramatik. Aktörerna på området har påtalat de speciella omständigheter och förutsättningar som råder för introduktion av svensk dramatik i utlandet. För att nå målet om mer nyskriven dramatik på teater-scener ute i världen krävs särskilda insatser. Kulturrådets avser att producera en Vem-gör-vad-skrift om svensk dramatik på engelska med information om stödmöjligheter, kontaktuppgifter etc. Kulturrådet ska också uppmuntra svenska aktörer att söka bidrag för inbjudningar av utländska regissörer och dramaturger i samband med att svensk dramatik spelas på svenska scener, gärna tillsammans med översättare som visat intresse för svensk dramatik. Svenska och utländska arrangörer kan hos Kulturrådet söka bidrag för översättning av nyskriven svensk dramatik för evenemang förankrade i tid och rum

Astrid Lindgren Memorial Award

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA), världens största pris för barn- och ungdomslitteratur, erbjuder stora möjligheter till samarrangemang på barnlitteraturområdet. Pristagarna ska i ökad utsträckning involveras i samband med presentationer av svenska kolleger i sina respektive hemländer. ALMA:s erfarenheter och relevanta nätverk ska ingå i planering av projekt och seminarier som rör barn- och ungdomslitteratur i internationella sammanhang.

Stöd till översättning av litteratur från Sverige

Kulturrådet ger stöd till förlag och teatrar för översättning av svensk litteratur och dramatik av hög kvalitet. Alla genrer inkluderas i stödet: prosa, poesi, dramatik, barn- och ungdomslitteratur och sakprosa. Inget språk prioriteras före ett annat utom i de fall där Kulturrådet bedriver geografiskt riktade satsningar under en begränsad tid. Särskild hänsyn ska tas till introduktion av ett författarskap på ett nytt språk. Samtidslitteratur prioriteras före klassiker utom i de språkområden där den svenska litteraturen är svagt representerad. En förutsättning för beviljande av stöd är att översättningarna görs direkt från svenska och inte via ett andra språk.

Utländska förlag som beviljats litteraturstöd ska uppmuntras att bjuda in sina svenska författare i samband med lansering och/eller bokmässor.

Stöd till översättare

Utöver Kulturrådets översättningsstöd till utländska förlag fördelar författarfonden också bidrag för provöversättningar av svensk litteratur och dramatik till andra språk. Sådant bidrag söks alltid av den enskilde översättaren. Stödformen främjar etablering och återväxt bland översättare av svensk litteratur och deras möjlighet till förverkligande av egeninitierade bokprojekt. Bidraget introducerades i januari 2008 och kommer att utvärderas.

Författarfonden ger bidrag till enskilda översättare för resor och internationella utbyten. Bidrag ges exempelvis för deltagande på bokmässor, teaterbiennaler, kongresser eller arbetsvistelser på gästhem och liknande. Författarfonden fördelar också arbetsstipendier för översättare till och från svenska språket.

Kulturrådet planerar seminarier i vissa regioner för att stärka återväxten bland översättarna. Till vissa stora språk saknas i princip översättare från svenska; detta gäller exempelvis arabiska och turkiska. Intresset för svensk litteratur ökar i dessa områden men på grund av bristen på kvalificerade översättare väljer förlagen ofta att istället översätta via engelska eller franska. Återväxten av svensköversättare måste stimuleras även till bl.a. franska, spanska, portugisiska och japanska. Seminarier kring särskilda teman kan också bli aktuella, t ex för översättare av dramatik och sakprosa.

Genom de samlade insatserna för översättare – seminarier, riktade inbjudningar, bidrag för provöversättningar samt internationella utbyten – stärks översättarens roll som introduktör av svensk litteratur i utlandet.

Litterära evenemang i Sverige och i utlandet

Kulturrådets verksamhet ska vara dels efterfrågestyrd, dvs. baserad på ansökningar, dels egeninitierad/offensiv med strategisk planering i dialog

med svenska och utländska aktörer. Bidragsverksamhet och lyhördhet för kulturlivets önskemål och utveckling är en förutsättning för förnyelse och utveckling.

Det egeninitierade ger möjligheter till kulturpolitiska prioriteringar och långsiktiga geografiska och ämnesmässiga satsningar. Löpande bidragsverksamhet ska kombineras med särskilda fleråriga satsningar.

Kulturrådets verksamhet och bidragsgivning till organisationer kompletteras av författarfondens bidrag till enskilda författare, illustratörer, översättare m.fl. Författarfondens bidragsgivning är mer renodlat efterfrågestyrd; den utgår från de fritt och självständigt arbetande litterära upphovsmännens eller översättarnas behov av utveckling genom internationella utbyten och erfarenheter. Bidrag ges till författare liksom till översättare för deltagande vid olika litterära evenemang, som bokmässor, teaterbiennaler eller kongresser, men kan också ges för arbetsvistelser eller enskilda projekt och utbyten i egen regi.

Författarfonden har genom kopplingen till Kulturrådets verksamhet fått ett mer preciserat kulturpolitiskt uppdrag än tidigare. Fonden kommer därför att i högre utsträckning än tidigare styra sin internationella bidragsgivning: exempelvis mot vissa kulturer, språkområden eller regioner, och genom att prioritera vissa på förhand kända arrangemang eller sammanhang. Här har Kulturrådet och författarfonden ett nära samråd och kunskapsutbyte.

Svenska och utländska organisationer kan söka bidrag för evenemang i utlandet. Nyskapande projekt eftersträvas. För kommande år ska frågor som rör yttrandefrihet och demokratisering att prioriteras nationellt och internationellt. Kulturrådet ska bl.a. undersöka möjligheterna att stärka stödet till i Sverige boende exilförfattare och uppmuntra svenska institutioner till ökat engagemang för frågor som rör jämställdhet, demokrati och yttrandefrihet.

Vidare ska projekt som rör barns och ungas läsning särskilt uppmuntras och där så är möjligt integreras med ALMA. Samordning med den i Sverige utgivna barn- och ungdomslitteraturen på andra språk än svenska eftersträvas.

Ansökningar som syftar till att introducera ett författarskap på ett nytt språk ska prioriteras liksom satsningar i länder där Kulturrådet bedriver seminarieverksamhet eller deltar i andra större evenemang, t ex Frankrike, Japan och Storbritannien. Ytterligare en prioritering är ansökningar om resebidrag för utresande författare från utländska förlag som beviljats översättningsstöd.

Litterära projekt i Sverige ska alltid ha en svensk samarbetspart. Inbjudningar till Sverige kan vara initierade av Kulturrådet eller annan organisation. Presentationer av utländsk litteratur i Sverige finansieras ofta till viss del av organisationer utomlands eller utländska kulturinstitutioner i Sverige. Här bör särskild uppmärksamhet fästas vid länder med nationell kulturpolitisk agenda som inte prioriterar internationellt kulturutbyte, t ex Ryssland, Vitryssland, Balkan, MENA- och ODA-länder. Litteratursamarbete med dessa länder förutsätter svensk finansiering vare sig evenemangen äger rum i Sverige eller utlandet. Utan svenskt bidrag riskerar litteraturutbytet med en rad länder att försvagas eller försvinna.

Svenska förlag som ger ut översatt nutidslitteratur av god kvalitet bör ges ökat stöd till författarinbjudningar och andra former av marknadsinsatser. Det är i Sverige, liksom i andra länder, oftast mindre förlag som introducerar litteratur från i Sverige mindre välkända språkområden och dessa har oftast begränsade ekonomiska möjligheter att bjuda in författare inför lanseringar och andra evenemang. Ett stort antal länder saknar också stipendiemöjligheter för författare, i andra fall prioriteras inte den kategori som är intressant för en svensk publik. Integration av bokutgivning och personutbyte ger flera kulturpolitiska vinster.

Kulturrådet kommer att finansiera inbjudningar till Sverige inför särskilda geografiska satsningar i utlandet då besök av litterära nyckelpersoner kan vara första steget till utbyte/export/evenemang i utlandet.

Svenska arrangörer av litterära evenemang ska kunna söka bidrag för översättningskostnader i de fall inbjudna författare inte är utgivna på svenska. Texter på svenska är en förutsättning för att nå en bredare publik och introduktion av nya författarskap ska uppmuntras.

Kulturrådet ska aktivt söka kreativa samarbetsparter i såväl Sverige som i utlandet och eftersträva samverkan med lokala litterära aktörer. Presentationer av svenska författarskap i utlandet kan kombineras med presentation av värdlandets mer kända författarskap. Omvänt kan inbjudningar av utländska författare till Sverige vara början till ett evenemang i utlandet med svenska författare i fokus. Internationella författarbesök är också alltid berikande för den nationella litteraturen.

Utlandsmyndigheterna kan ansöka om bidrag under förutsättning att projektet är förankrat i lokal professionell organisation.

Rörliga medel ska finnas till förfogande för möjliggörande av förberedelser eller rekognoseringsresor inför större evenemang i Sverige eller utlandet. Bidragsmöjligheter ska finnas även om inbjudningar saknas i ett tidigt skede under förutsättning att genomtänkt projektplan kan presenteras.

Kulturrådet ska också på eget initiativ arrangera särskilda satsningar som syftar till att synliggöra svensk litteratur under förutsättning att en lokal samarbetspart svarar för del av ekonomiskt och administrativt ansvar.

Yttrandefrihet och exilförfattares villkor

Kulturrådet ska stärka samarbetet med svenska PEN och andra organisationer som arbetar med yttrandefrihetsfrågor. Exilförfattare i Sverige ska uppmärksammas och nätverk av kommuner/regioner som stöder exilförfattare utvecklas.

Kulturrådet ska undersöka nya arbetsformer för stöd till fängslade författare och verka för fler fristäder i Sverige för hotade författare. Ökade möjligheter för utländska författare att utveckla författarskap skulle också komma den svenska litterära miljön tillgodo.

Internationella uppdrag

Nordiskt samarbete

Kulturrådet samverkar med andra nordiska myndigheter och organisationer för att stärka dels litteraturutbytet mellan de nordiska länderna, dels ett gemensamt nordiskt utbyte med resten av världen. Kulturrådet ansvarar idag för den svenska delen av Nordiska Ministerrådets och Kulturkontakt Nord's program för stöd för nordisk litteratur inom Norden.

EU-samarbete

Kulturrådet har regeringens uppdrag att bevaka och informera om EU:s kulturpolitik genom Kulturkontakt Sverige. Svenska förlag ansöker i allt mindre utsträckning om översättningsstöd finansierat av EU och Kulturrådet har för avsikt att stärka informationen om EU-finansiering till de svenska förlagen.

European Literary Award

Kulturrådet har i juli till EU-kommissionen ansökt om att få ansvar för det europeiska litteraturpris som ska inrättas 2009. Kulturrådet föreslår i ansökan att priset ska vara nätverksstärkande och underlätta introduktion och översättning av nya författarskap inom EU. Om ansökan beviljas utdelas det första ELA-priset – European Literary Award – under Sveriges ordförandeskap hösten 2009.

Kultursamarbete Sverige – Sydafrika

Kulturrådet har Sidas uppdrag att ansvara för kultursamarbetet mellan Sverige och Sydafrika. Samarbetet utgår från de svenska målen för utvecklingssamarbete och erfarenheterna skulle väl kunna användas för samarbete med andra geografiska områden.

Förslag till utökat uppdrag

Kulturrådet har för avsikt att aktivt arbeta för ett ökat stöd för yttrandefrihet i världen och kommer också att prioritera bidragssökningar på området såväl nationellt som internationellt.

Kulturrådet strävar efter övergripande ansvar för allt internationellt litteratursamarbete, oavsett språklig eller geografisk målgrupp. Samordning av kompetens och resurser är önskvärd, inte minst för bidragssökande aktörer.

Kulturrådet kommer att genom samlade insatser i flera länder bedriva internationella litterära projekt där målen för Sveriges kulturpolitiska, demokratifrämjande och fattigdomsbekämpande verksamhet sammanfaller. Omfattningen av denna verksamhet är avhängig av anslagstilldelning.

Med utökad finansiering skulle Kulturrådet också få större möjligheter till resurskrävande insatser i bl.a. Mellanöstern och Vitryssland.

Utgångspunkter för samarbete i dessa områden är de ämnesmässiga prioriteringarna yttrandefrihet, läsfrämjande, barn- och ungdomslitteratur och barns rätt till kultur. I såväl Mellanöstern som Vitryssland finns ett ökat intresse för svensk litteratur men insatser krävs för att höja kompetensen bland översättarna. Förutsättningar finns således för verksamhet på flera områden.

I flera regioner har projekt för översättning och utgivning litteratur integrerats med personutbyte och seminarier. Exempel på detta är det Sida-finansierade projektet Indiska biblioteket där svenska och indiska författare arbetat tillsammans med översättningar både till och från svenska och de indiska språken hindi, kannada och malayalam. Bagdad Café i Tensta bedriver med stöd från Svenska institutet en verksamhet där svensk och arabisk lyrik översätts av författare, översättare och forskare gemensamt. Båda projekten innefattar personutbyte och workshops och involverar författare, översättare och förläggare.

Denna form av litteratursamarbete är resurskrävande men effektiv; i flera fall en förutsättning för att översättningar överhuvudtaget ska komma till stånd.

Biståndsmedel för kultursamarbete med ODA-länder disponeras för närvarande av Svenska institutet, som huvudsakligen bedriver egeninitierad verksamhet. Detta leder till en oklar uppdelning av litteraturprojekten och vissa frågor riskerar att falla mellan myndigheternas ansvarsområden.

Kulturrådet föreslår att samtliga ekonomiska resurser för litteratursamarbete koncentreras till Kulturrådet, oavsett samarbetsland. En förändring skulle skapa större tydlighet för såväl svenska och utländska aktörer.

Stöd för utgivning i Sverige

Litteraturstödet syftar till att stimulera en kvalitativ och mångsidig bokutgivning, som genom distribution till biblioteken når ut till hela landet. Stöd ges till såväl svensk som översatt fack- och skönlitteratur, för barn, unga och vuxna.

Trots att bokbranschen under en följd av år uppvisar en stark försäljningsutveckling, har en stor del av kvalitetslitteraturen svårt att klara sig utan statligt stöd. Detta gäller inte minst den översatta litteraturen.

Kulturrådet fick 2006 i uppdrag att utvidga serien Alla tiders klassiker med ytterligare 50 titlar under fem år. Serien vänder sig främst till högstadie- och gymnasieskolan. Den tidigare utgivningen inom serien dominerades av svensk och västerländsk litteratur. De tillkommande 50 titlarna breddar serien i språkligt och geografiskt hänseende.

Kulturrådet föreslår att svenska förlag ska kunna söka särskilda medel för utgivning och introduktion av författarskap från geografiska områden som är svagt representerade i Sverige. Utgivning av okända författare blir sällan försäljningsframgångar och denna kulturpolitiskt viktiga utgivning bör stimuleras. Litteraturstödet i dess nuvarande form är otillräckligt som ekonomiskt incitament. Prioriteringen skulle kombineras med kulturpolitiskt intressanta satsningar, ett exempel är Tema Afrika på Bok & Bibliotek i Göteborg 2010. Ett lyckosamt utfall för detta evenemang förutsätter inte bara närvaro av de aktuella författarna utan också böcker översatta till svenska.

Kulturrådet och författarfonden har tidigare gemensamt uppmärksammat det faktum att det översätts förhållandevis lite litteratur från många språkområden – och att detta gäller inte minst från just de språk som invandrarna har fört med sig.

Många av Sveriges författare har sitt ursprung i andra länder. Ungefär 10 procent av alla ansökningar till författarfonden kommer från författare som skriver på andra språk än svenska. Mycket få av dessa författare blir översatta till svenska. I och med att så många svenska författare skriver på andra språk än svenska, blir bristen på översättningar också en konstnärspolitisk angelägenhet; när den s.k. invandrarlitteraturen inte når en svensk offentlighet, får dess författare svårt att klara sin försörjning. Författarfondens arbetsstipendier m.m. gör naturligtvis nytta för den

enskilde mottagarens ekonomi, men råder ingen bot på bristen på översättningar.

Utöver möjligheter till prioriteringar inom litteraturstödet föreslår Kulturrådet och Författarfonden ett nytt, mindre och särskilt riktat bidrag till översättningar till svenska av invandrade författare. Bidraget kan till storleken och karaktären likna det bidrag för provöversättningar som Författarfonden idag förmedlar för översättningar av svensk litteratur till andra språk än svenska. Ett sådant bidrag bör dock kunna användas mer flexibelt, exempelvis också för uppläsningar, presentationer eller tidnings-, tidskrifts- och antologisammanhang.

Inom litteraturstödet finns bidrag till förlag i Sverige som ger ut översättningar av svensk barnlitteratur till invandrar- och minoritetsspråk. Målgruppen för dessa böcker finns, förutom i Sverige, ofta i länder där infrastrukturen för bokutgivning är svag. Kulturrådet ska där så är möjligt också hjälpa till med lansering i utlandet, bl.a. genom författarbesök och seminarier.

Verksamhet 2009 – 2010

Översättarseminarium i Osaka, januari 2009

Ett utökat samarbete med översättare och förläggare i Japan inleddes i juli 2008 genom Kulturrådets medverkan på den internationella bokmässan i Tokyo. Behovet av fortbildning för och återväxt bland översättare är stort och ett seminarium planeras i samarbete med universitetet i Osaka. Seminariet följs upp genom inbjudningar av översättare och förläggare till Bokmässan i Göteborg i september.

Bologna Children's Book Fair, mars 2009

Kulturrådet medverkar tillsammans med ALMA på barnboksmässan i Bologna. Skrift på engelska om nyutkommen svensk barn- och ungdomslitteratur presenteras.

Teaterbiennalen i Borås, maj 2009

I samarbete med teaterbiennalens arrangörer kommer regissörer, dramaturger och andra representanter för teatrar och förlag att bjudas till Sverige. Målsättningen är att de svenska pjäser som ingår i festivalen ska översättas till engelska. Utländska översättare uppmuntras att söka resebidrag från Sveriges författarfond.

Litterär midsommar i Nederländerna, juni 2009

Intresset för svensk litteratur är i Nederländerna mycket stort. I samarbete med nederländska förlag planeras litterärt midsommarfirande i form av

uppläsningar och seminarier i närvaro av svenska författare på många platser i juni.

Edinburgh Book Festival, augusti 2009

Diskussioner förs med festivalledningen i Edinburgh om en större svensk satsning 2009. Förberedelser påbörjas i januari med inbjudningar av journalister och kritiker till Sverige.

Förläggarseminarium i Göteborg, september 2009

Det svenska stödet till översättning av facklitteratur introducerades i januari 2008. För att stimulera utgivningen av ”literary non-fiction”, planerar Kulturrådet att i samarbete med den svenska förlagsbranschen hösten 2009 arrangera seminarier för utländska förläggare. Temat bestäms i dialog med förlagen och evenemanget kommer att bestå av föreläsningar och studiebesök.

Bok & Bibliotek i Göteborg, september 2009

Utländska förläggare bjuds in till bokmässan i Göteborg i syfte att öka kunskapen om nyutkommen svensk litteratur. Samtal förs med Bok & Bibliotek och Svenska förläggarföreningen om inrättandet av en gemensam stipendiefond för utländska förläggare.

Medverkan på bokmessa i Frankfurt, oktober 2009

Kulturrådet medverkar tillsammans med ALMA med monter på bokmässan i Frankfurt för att informera om nyutkommen svensk litteratur. Till mässan produceras New Swedish Titles, en skrift med artiklar om nya böcker på svenska.

Sverige i fokus, Helsingfors bokmessa, oktober 2009

Med anledning av märkesåret 2009 har Sverige inbjudits att vara fokusland på bokmässan i Helsingfors 2009. Deltagandet planeras i samarbete med svenska förlag. I samband med mässan planeras möten och seminarier mellan svenska och finska författare och översättare att äga rum. Program om barn- och ungdomslitteratur genomförs i samarbete med ALMA.

Impressions d'Europe, Nantes, november 2009

Medverkan i festival med fokus på finsk och svensk litteratur

Non Fiction Moskva, december 2009

Medverkan på bokmessa i Moskva, med svensk monter och författarpresentationer.

Bologna Children's Book Fair, mars 2010

Kulturrådet medverkar tillsammans med ALMA på barnboksmässan i Bologna. Skrift på engelska om nyutkommen svensk barn- och ungdomslitteratur presenteras.

Bok & Bibliotek i Göteborg, september 2010

Utländska förläggare bjuds in till bokmässan i Göteborg i syfte att öka kunskapen om nyutkommen svensk litteratur.

Medverkan på bokmässa i Frankfurt, oktober 2010

Kulturrådet medverkar tillsammans med ALMA med monter på bokmässan i Frankfurt för att informera om nyutkommen svensk litteratur. Till mässan produceras New Swedish Titles, en skrift med artiklar om nya böcker på svenska.

Non Fiction Moskva, december 2010

Medverkan på bokmässa i Moskva, med svensk monter och författarpresentationer.

Bokmässa Belgrad, oktober 2010

Sverige har erbjudits att vara temaland på bokmässan i Belgrad 2010. Evenemanget kommer att innefatta uppläsningar och seminarier och kombineras med ett översättarseminarium i samarbete med skandinaviska institutionen på universitetet.

Fleråriga satsningar/översättarseminarier

Frankrike, Spanien, Japan, Portugal

Hösten 2007 påbörjades i Svenska institutets regi en seminariereserie för franska översättare som nu Kulturrådet övertagit ansvaret för. Verksamheten beräknas fortsätta 2009-2010 och Kulturrådet avser använda samma struktur för att främja återväxten bland spanska och portugisiska översättare. Översättarseminariet i Osaka 2009 kommer att följas upp med ytterligare insatser för översättare till japanska.

Till översättarseminarierna kopplas inbjudningar och seminarier för förläggarna i respektive land. Så inbjuds till Bok & Bibliotek 2008 franska förläggare och påföljande år japanska.

Ryssland

Intresset för svensk litteratur är fortsatt stort i Ryssland och svenska författare inbjuds regelbundet av förlag och andra organisationer. Bidrag från svensk sida är alltid en förutsättning för att evenemangen ska realiseras.

Framtida projektidéer

Storbritannien

En tänkbar uppföljning av den större satsning som planeras i Edinburgh 2009 är fokus på svensk lyrik på festivalerna i Hay on Wye och Ledbury 2010.

USA

Seminarium om nytkommen svensk litteratur för amerikanska förläggare har tidigare diskuterats. Frågan ska vidare utredas i samband med Bok & Bibliotek 2009 dit Kulturrådet bjudit representanter för den amerikanska bokbranschen.

Mellanöstern och Turkiet

Seminarieverksamhet för översättare till arabiska kräver större finansiering och är avhängig av Kulturrådets anslag. I Mellanöstern är det framförallt aktuellt med översättning av poesi i samarbete med svenska och arabiska författare. Svenska institutet har tidigare arrangerat flera seminarier i Tensta; Kulturrådet överväger en uppföljning i Egypten eller Marocko.

Vitryssland

Seminarier med studenter som läser eller har läst svenska vid universitetet i Minsk har diskuterats. Ett nystartat förlag är intresserat av att ge ut en antologi med unga svenska noveller. Såväl seminarier som utgivning skulle kräva helfinansiering från svensk sida.

Balkan

Svenska institutet bedrev under flera år framgångsrikt litteraturutbyte med Serbien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina och Montenegro. Verksamheten stagnerade för något år sedan men det är önskvärt att projektet återupptas, intresset från författarnas sida är oförminskat.

Australien

Möjligheter till presentation av/seminarier kring ungdomslitteratur från Australien och Sverige har diskuterats med förlag i Australien i samband med att ALMA-priset tilldelades Sonya Hartnet. Frågan ska utredas ytterligare.